

SIYASET

GİRİŞ

- Siyaset = Politika
- Siyaset: Arapça... “seyis”lik etmek, terbiye etmek, idare etmek.

TEMEL KAVRAMLAR

- Siyasette en temel tartışmalardan yönetenlerin, yönetme gücünü nereden aldıklarıdır. Bu da akla iktidar ve otorite kavramlarını getirmektedir.
- **İktidar**: Gücü elinde bulunduranların, yönettikleri kesimler üzerinde yeri geldiğinde zor kullanarak istediklerini yaptırabilmesini ifade eder. İktidar genellikle zora/baskıya/şiddete dayalı olarak gücü kullanmayı ifade eder.
- **otorite**: İnsanların, kendilerini yönetenlerin yönetme gücünü meşru olarak kabul edip istenenleri yerine getirmesini ifade eder. otorite, rızaya/gönüllülüğe, iktidar ise güce ve şiddete dayanır.
- Bu noktada önemli bir kavram ise meşruiyettir. **Meşruiyet**, iktidarın yönetme gücünün yönetilenlerce rızaya dayalı olarak kabulüdür.

TEMEL KAVRAMLAR

- Max Weber, otorite türlerini üçe ayırmıştır. Bu üç tip arasında keskin bir ayırım söz konusu değildir.
- **Geleneksel Otorite:** yönetme gücünün kaynağını geleneksel alışkanlıklar veya yapılar belirler. Yaşa, soya, veya dini normlara dayalı otoriteler buna örnek teşkil eder. Günümüzde dini yapılanmalarda, kırsal alanda veya şehirlerde çete veya mafya yapılanmalarında geleneksel otoritenin izlerine rastlanır.
- **Karizmatik Otorite:** yönetme gücünün kaynağı, gücü elinde bulunduran kişinin kişisel özellikleriyle sıkı sıkıya bağlıdır.
- **Rasyonel /Yasal Otorite:** Gücün kaynağı, yasalarla belirlenmiş kurallara dayanır.

TEMEL KAVRAMLAR

- **Max Weber**, otorite türlerini üçe ayırmıştır. Bu üç tip arasında keskin bir ayırım söz konusu değildir.
- **Geleneksel Otorite:** yönetme gücünün kaynağını geleneksel alışkanlıklar veya yapılar belirler. Yaşa, soya, veya dini normlara dayalı otoriteler buna örnek teşkil eder. Günümüzde dini yapılanmalarda, kırsal alanda veya şehirlerde çete veya mafya yapılanmalarında geleneksel otoritenin izlerine rastlanır.
- **Karizmatik Otorite:** yönetme gücünün kaynağı, gücü elinde bulunduran kişinin kişisel özellikleriyle sıkı sıkıya bağlıdır.
- **Rasyonel /Yasal Otorite:** Gücün kaynağı, yasalarla belirlenmiş kurallara dayanır.

TEMEL KAVRAMLAR

- **Devlet:** Belli bir ülke üzerinde yerleşmiş, zorlayıcı yetkiye sahip bir üstün iktidar tarafından yönetilen bir insan topluluğunun meydana getirdiği siyasal kuruluş.
- Günümüzde Avrupa'daki milli devletlerin ortaya çıkması 15./16. Yüzyıla denk gelmektedir. Feodalitenin yıkılarak dağınık durumdaki prensliklerin bir araya gelmesiyle Avrupa devletleri yavaş yavaş belirmiştir.
- 1789 Fransız İhtilali ise ulusçuluğu ortaya çıkartarak bu yeni yapılanmalara milli bir ruh katmıştır.
- Sanayileşme ise ulus devleti daha da güçlendirmiştir. Çünkü devlet otoritesi, içeride ekonomik düzenlemeyi ve büyümeyi desteklemiş, dışarıda ise hem askeri hem de tehdite karşı koruma oluşturur. Devlet, vatandaşların sosyal yaşamlarını ve ilişkileri şekillendirir. Eğitim kurumları ile sanayiye ihtiyacı olan işgücünü sağlar.

Egemenliğin Kaynağına Göre Devlet

- **Monarşi:** devlet başkanının soya dayalı olarak belirlendiği yönetim biçimidir.
- **Mutlak Monarşi,** Devletin başında bulunan kişinin tek belirleyici güç olduğu, kanun koyma ve kaldırma yetkisini elinde bulundurduğu yönetim şeklidir. **Meşruti monarşi** ise devlet başkanının gücünü, bir meclis ile paylaştığı devlet biçimidir.
- **Cumhuriyet:** Devlet başkanının seçimlerle belirlendiği devlet biçimidir. Burada demokrasi ve cumhuriyet kavramlarını birbirine karıştırmamak gerekir. Cumhuriyet bir devlet biçimidir. Demokrasi ise bir yöntemdir. Her cumhuriyet, demokratik olmayabileceği gibi, monarşiler demokrasi ile de yönetilebilir.
- **Oligarşik Cumhuriyet:** Oligarşi, küçük bir grubun yönetim gücünü elinde bulundurmasıdır. Oligarşik cumhuriyet ise seçimle iş başına gelen yöneticinin, dar bir kadro ile yeri geldiğinde şiddet ve baskıyı da yoğun olarak kullanarak, ülkeyi yönettiği cumhuriyet biçimidir. Hitler Almanya'sı
- **Teokratik Cumhuriyet:** yöneticilerin seçimle başa geldiği ve yönetimi dinsel kurallara göre gerçekleştirdikleri devlet biçimidir. İran İslam Cumhuriyeti
- **Demokratik Cumhuriyet:** Yöneticilerin anayasal sistemle güvence altına alınmış demokratik kurullarla ülkeyi yönettiği cumhuriyet biçimidir.

Egemenliğin Kaynağına Göre Devlet

- **Demokrasi:** Halkın kendisini yönetecek kişileri seçimler yoluyla belirleyip iktidara getirmesini içerir. Günümüzdeki demokrasi modeli **temsili demokrasidir**. Belirli aralıklarla yapılan adil seçimler, örgütlenme özgürlüğü, ifade özgürlüğü, katılım özgürlüğü, temel hakların anayasal güvenceye alınması, bir demokrasinin en temel özellikleridir.
- Demokrasinin Başlıca Özellikleri:
 - Oy kullanma hakkı,
 - Gizli oy, düzenli, serbest, adil seçimler,
 - Sivil haklar (protesto ve gösteri hakları)
 - Bağımsız yargı,
 - Rakip siyasal partiler,
 - İfade özgürlüğü, basın özgürlüğü,
 - Hukuk önünde eşitlik, herkese eşit davranılması,
 - Örgütlenme özgürlüğü,
 - İnanç özgürlüğü

Egemenliğin Kaynağına Göre Devlet

- Günümüzün en ideal siyasal rejimi olarak demokrasilerin de karşılaştığı önemli sorunlar vardır:
- Halkın 4 yılda bir seçime gitmesi, bu süreç boyunca halkın sisteme yabancılaşmasını da beraberinde getirmektedir.
- Seçim kazanmak uğruna hükümetler popülist politikalara gitmektedir.
- Özellikle gelişmiş demokrasilerde seçimlere katılımın bazen %30'lara kadar inmesi, azınlığın çoğunluğu yönetmesi durumunu getirmektedir.
- Seçim barajları, temsil adaletini tartışmalı hale getirir.
- Özellikle kriz dönemlerinde çoğunluk bir baskı oluşturur. Bu da azınlıkların temsili sorununu ortaya çıkartır.
- Güçlü lobiler ve baskı grupları, parlamentoların siyasi kararlarını etkileyebilmektedir.
- Sıradan insanların temsilci olma şansı düşüktür.

Egemenliğin Kaynağına Göre Devlet

- Sosyalist Cumhuriyet: seçimle iş başına geçen yöneticilerin sosyalizme dayanan yönetimi sürdürdüğü cumhuriyet biçimidir.
- Sosyalizm: sanayileşmenin, kapitalist ekonominin ve serbest piyasa anlayının zamanla sınıflar arasında büyük eşitsizlikler yaratması, özellikle 18. Yüzyılda sisteme alternatif arayışını güçlendirmiştir. Bilindiği üzere kapitalist bir ekonomi, özel girişimi, mülkiyet özgürlüğünü, serbest piyasa anlayışını içerir. Devletin temel kuralları koyarak piyasa sistemine müdahalesinden kaçınılır. “Bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler”
- Bu sistemde zamanla zenginler daha zengin, yoksullar ise daha yoksul hale gelir. Karl Marx’a göre yaşanan bu süreçte işçi sınıfı bilinçlenecek, örgütlenecek ve iktidarı ele geçirecektir. Sosyalizm, işçi sınıfının devrim yoluyla iktidarı ele geçirmesiyle ortaya çıkacaktır.
- Sosyalistlere göre kapitalist bir toplumda eşitsizliği ortaya çıkartan unsur, üretim araçlarının mülkiyetinin, bireylerde olmasıdır. Sosyalist devrim ile üretim araçlarının mülkiyeti kamulaştırılarak toplum hizmetine sunulacaktır. Sosyalist sistem eşitsizliği ortadan kaldırmayı vadetmektedir. Ekonomik anlayış liberal anlayışın tersine kamu mülkiyeti üzerine kuruludur.

Egemenliğin Kaynağına Göre Devlet

- **Otoriterizm:** bir grubun veya kişinin yukarıdan aşağıya yönetim tarzıyla, çoğunlukla sert ve zorba bir yönetimi ifade eder. Özgürlüklerin kısıtlanması söz konusudur. Diktatörlükler otoriterimin en uç noktasıdır.
- Otoriterim sadece devrim yoluyla değil, seçim yoluyla da gerçekleşebilir. En bilinen örneği Hitler Almanya'sıdır.
- Belli başlı özellikleri şu şekildedir:
 - Farklılıklara karşı tahammülsüzlük
 - Muhalif gruplara karşı baskı, yıldırma ve korku ortamı yaratma
 - Medya ve ifade özgürlüğünün kısıtlanması
 - Kadrolaşma
 - Ekonomik gücü yandaşlara aktarma
 - Kişileri fişleme ve takip
 - Muhalif kitle eylemlerine sert tepki
- Otoriterizm ile totaliterizm arasındaki fark, otoriterimde yönetilenlere uygulanan baskının belli bir düzeyde tutulması, hakların yoğun denetim ve baskı altına alınmasıdır. Totaliterizmde ise hayatın tüm alanlarında uygulanan topyekün baskı ve kontrolü ifade eder.

Egemenliğin Kaynağına Göre Devlet

- **Totaliterizm:** İktidarda tek kişinin veya oligarşik küçük bir grubun bulunduğu, yoğun gözetim ve denetimin uygulandığı, her türlü muhalif örgütlenmenin kesin şekilde yasaklandığı, aksi durumlarda baskı ve şiddetin yaşandığı yönetim şeklidir.
- Totaliter bir rejimin özellikleri şu şekildedir:
- Resim bir ideoloji
- Tek adam ve ideolojiye kendini adanmış bürokrat ve partizanlardan oluşan siyasi parti
- İktidarı koruyan polis gücü
- Basının parti lehine denetimi
- Ekonominin merkezden denetimi ve yönetimi

Yeni Toplumsal Hareketler

- Günümüz toplumsal sorunlarına karşısında, mevcut ideolojiler bazen cevapsız kalırlar. Mevcut örgütlü siyasi partilerin ilgisizlik kaldığı meseleler, önemli toplumsal sorunlara yol açabilmektedir. Yeni toplumsal hareketler bu alanlarda politika oluşturma ve küresel bilinci, savundukları meselelere karşı yükseltmek amacıyla her geçen gün daha ön plana çıkmaktadırlar.
- **Cinsel Kimlik Ayrımcılığının Zayıflaması:** Yeni toplumsal hareketlerin en temel konularında biri kimlik meselesidir. Cinsel kimliği ne olursa olsun, toplumsal yaşamda eşit haklar ve ayrımcılıkla mücadele konularına odaklanırlar.
- **Çevreci Hareketler:** Küreselleşme ve sanayileşme süreci, toplumsal yaşamı olduğu kadar, ekolojik yaşamı da tehdit etmektedir. Küresel iklim krizi ismiyle özellikle 2019 yılı Sonbaharında sıklıkla duyduğumuz mesele, ana gündem maddesidir.
- **Etnik ve Kültürel Kimliklerin Tanınması:** Farklı etnik ve kültürel kimliklerin yaşatılması, ön plana çıkarılması üzerinde dururlar. Ana dilde konuşma hakkı, ana dilde eğitim, kültürel sembollerin ve dilin yaşanılan bölgelerde görünür kılınması, farklı etnik kesimlerin siyasal alanda görünür olması gibi meseleler üzerinde dururlar.
- **Hayvan Hakları:** Hayvan hakları konusunda bilinç yaratma odaklı bir harekettir. Hayvanların kürk ve derileri için öldürülmesi, deneylerde kullanılması, gıda şirketlerince hem insan hem de hayvanlar için tehlikeli ortamlarda tüketim metası haline gelmeleri, keyfi şekilde avlanma, sirklerde eğlenceye dönüştürülmesi temel söylemdir.
- **Küreselleşme Karşıtı Hareketler:** Küreselleşme sürecinin ortaya çıkardığı eşitsizliklere ve yarattığı toplumsal ve çevreci sorunlara dikkat çekmektedir. Özellikle 2000'li yıllarda, küresel örgütlerin yoğun şekilde protesto edildiği büyük eylemler göze çarpmaktadır.